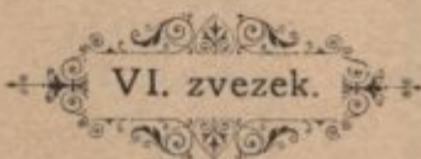

Knjižnica Družbe sv. Cirila in Metoda.

Na svetlo daje in zalaga družba.

Pesni Valentina Vodnika.

V Ljubljani.

Tiskala tiskarna Blaznikovih dedičev.

1891.

Pesni

Valentina Vodnika.

Uredil

FR. WIESTHALER.

V Ljubljani.

Izdala in založila „Družba sv. Cirila in Metoda.“

1891.

s Smoletovo, prihaja od tod, ker je osnovana na podlagi Vodnikovega rokopisa, ki obseza skoro vse njegove pesni od njega samega (pozneje, t. j. po l. 1806.) popravljene, nekatere celo po trikrat in štirikrat v predrugačeni obliki prepisane. Iz tega rokopisa sem posnel vselej ono inačico, ki se mi je zdela najboljša, ter dostavil sem ter tam kako ločilo ali opuščaj (apostrof), katera znamenja je Vodnik v svoji izdaji precej zanemarjal, v rokopisu pa, če tudi ne dosledno, vsaj skrbneje postavljal. Glas „v“ je zaznamovan z „v“ tam, kjer ga je štel pesnik za zlog (= vè); n. pr.: „v'sak,“ beri: „vèsak“.

Bog hotel, da bi dosegla i ta izdaja svoj namen ter razveseljevala, ogrevala in vzbujala Slovence isto tako, kakor Vodnikova in Smoletova!

V Ljubljani meseca junija 1891.

Fr. Wiesthaler.

Valentin Vodnik.

Svoje življenje do l. 1796. nam je popisal Vodnik sam s temi-le preprostimi besedami. *)

„Rojen sim 3. svičana 1758 ob 3 uri zjutra v gorni Šiški na Jami per Žibertu iz očeta Jozefa, inu matere Jera Pancè iz Viča. Dedeč Juri Vodnik je rojen v Šent Jakobi uni kraj Save; se je perženil na Trato pod Goro nad Dravlami k hiši Žibert. Potle kupi hišo v Šiški na Jami, ime seboj pernese v leti 1730, vmerje 1774 star osemdeset inu pet let. Je rad delal inu vino pil. Večkrat mi je sam pravil, kako sta on in njega oče Miha hodila na Hravaško, kupčovala z prešičmi, vinam inu platnam, zraven dober kup v ostariah živila. Večidel Vodniškov je pozno starost doživel; dva brata inu ena sestra mojga dedca so mene dostikrat pestovali, inu potle hvalili, kader sim pridno v šolo hodil.

Devet let star popustim jegre, luže, inu dersanje na jamenskeh mlakah, grem volán v šolo, ker so mi oblubili,

*) Napisal jih je lastnoročno na prvo stran svoje »Veličke Pratičke za tu lejtu 1795«, ki jo hrani licealna knjižnica ljubljanska. Obširnejši životopis njegov je podala družba sv. Cirila in Metoda svojim prijateljem v knjižici: Valentin Vodnik, prvi slovenski pesnik. Slovenski mladini spisal Peter Bohinjec, kapelan. V Ljubljani 1889.

da znam nehati, kader očem, ako mi uk ne pojde od rôk.
 Pisati inn branje me je učil šolmaster Kolenec 1767; za pervo šolo stric Marcell Vodnik franciskanar v Novim Mesti 1768 inu 1769. Od 1770 do 1775 poslušam per Jezuitarjih v Lublani šest latinskeh šol. Tiga leta me ženejo muhe v kloster k franciskanarjam, slišim visoke šole, berem novo mašo, se z oblubami zavežem; al 1784 me Lublanski škof Herberstein vun pošle, duše pâst.

Krajnsko me je mati učila, nemsko inu latinsko šole; lastno vesele pa laško, francozko, inu sploh slovensko. Kamjenje poznati sim se vadil 1793.

Z očetam Marka Pohlfn Diskalceatam se iznanim 1773, pišem nekaj krajnskiga, inu zakrožim nekitere pesme, med katirmi je od zadovolniga krajnca komaj enmalo branja vredna. Vselej sim žezel krajnski jezik čeden narediti. Baron Žiga Zois inu Anton Linhart mi v leti 1794 naročita, Kalender pisati; to je moje pervo delo, katiro tukaj vsim pred oči postavim, de se bodo smeiali, inu z menoj poterpljenje imeli. Če bom živel, očem še katiro noro med ludi dati; naši nastopniki bodo saj imeli kaj nad nami popravlati, inu brusiti.

Pisano na Gorjušah v bohinskeh gorah 1. Rožnicveta 1796.“

Posveten duhovnik je Vodnik služboval najprej v Sori, potem na Bledu in v Ribnici. Meseca februvarija 1. 1793. mu podeli ljubljanski nadškof Brigido na Zoisovo priprošnjo lokalijo koprivniško ali gorjuško v Bohinji. Leta 1796 pride po posredovanji svojih prijateljev za duhovnega pomočnika in beneficijata k sv. Jakobu v Ljubljani, od koder ga pokličejo 1. 1798. za učitelja na ljubljansko gimnazijo. L. 1809. polastijo se Francozi slovenskih pokrajin, prenaredé po njih 1. 1810. vse šolstvo ter je postavijo na narodno podlago. Vodniku izročijo nadzorništvo normalnih šol, vodstvo gimnazije pa umetnijskega in rokodelskega zavoda.

Ves čas svojega bivanja v Ljubljani in tudi že preje se je Vodnik pridno pečal z raznimi vedami in s pisateljevanjem. Izmed prvih mu je najbolj omilelo jezikoslovstvo, rudnino, znanstvo, zgodovina in starinoslovje. Za slovenščino vnela, v njej poučevala in na pesniško polje zvabila sta ga redovnika Ant. Feliks Deu (Joannes Damascenus) in Marka Pohlin; a še uspešneje ga je podžigal in ravnal bistroumni priatelj in plemeniti podpornik njegov: Žiga baron Zois-Poslušen njegovim svetom nam je zapel Vodnik prve, v duhu narodnega pesništva zložene pesni, ki so vredne tega imena. Izdal jih je zbrane l. 1806. z naslovom: „Pésmé za pokúšino“. V svojih treh „Velikih praktikah“ (za l. 1795., 1796. in 1797.) je šaljivo kratkočasil in resno učil prosti narod; od l. 1797. do 1800. je izdajal in urejal „Lublanske Novice“, prvi časnik slovenski; l. 1799. je iz nemškega preslovenil: „Kuharske bukve“, l. 1818. pa: „Babištvo ali porodničarski Vuk za Babice“; l. 1809. so prišle na svitlo njegove: „Pesmi za Brámbovce“ in šolska knjiga: „Geschichte des Herzogthums Krain, des Gebietes von Triest und der Grafschaft Görz“. Ker je trebalo novim slovenskim šolam tudi novih učnih knjig, preskrbel jih je Vodnik v kratkem času: l. 1811.: „Abecedo za Perve šole“, „Keršanski Navuk za Illirske Dežele“, „Pismenost ali Gramatiko za Perve šole“, „Počétke Gramatike to je Pismenosti Francozke“, l. 1812. pa: „Abecédo ali Azbuko“. Poleg tega je ves čas nabiral in urejal gradivo za svoj „nemško-slovensko-latinski slovar“, ki ga pa sam ni mogel več na dan spraviti.

Sredi te mnogostranske in plodonosne delavnosti zadele ga ko strela z jasnega neba nepričakovana nesreča. L. 1813. namreč si Avstrijanei zopet osvojé od Francozov ugrabljene dežele slovenske. Avstrijska vlada pusti Vodniku še nekoliko časa učiteljstvo na gimnaziji in vodstvo nor-

malnih šol, l. 1814. pa ga dene kar nakrat v pokoj. Povod tej naredbi je dala Vodnikova najveličastniša pesen „Ilirija oživljena“, v kateri pesnik res nekoliko preslavlja Napoleona, stvarnika slovenske Ilirije, še bolj pa poveličuje po njem vzbujeno domovino našo. To pesen porabijo Vodnikovi sovražniki ter ovadijo ubogega pesnika avstrijski vlasti, češ, da je protiavstrijskega mišljenja in torej kot učitelj učeči se mladini pohujšljiv in nevaren. Zastonj se je opravičeval sam, zastonj so se zanj potezali prijatelji njegovi; pač je še smel sem ter tam pomagati pri pouku v latinskih šolah ter začasno učiti neobvezno laščino, a stalne službe vendor ni več dobil vkljub ponovljenim prošnjam svojim in obljudbam vladnim. Tako je siromašno živel ob pičli pokojnini letnih dvesto goldinarjev do smrti, ki ga je rešila vseh zemeljskih brdkostij in težav dne 8. prosinca l. 1819.

V njem častimo Slovenci svojega prvega pesnika, neutrudnega pisatelja in učenjaka, vzglednega rodoljuba in nešobičnega narodnega buditelja. Rojaki, bodimo temu dobrtniku svojemu hvaležni ne le z jezikom, ampak tudi dejanski, posnemajoč lepe čednosti njegove!

I.

Različne pesni.

Dramilo mojih rojakov.

Sloven'c ! tvoja zemlja je zdráva,
In pridnim nje léga najpráva.

Polje, vinograd,
Góra, morjé,
Rúda, kupčjá
Tebe redé.

Za vuk si prebrisane glave,
Pa čedne in terdne postave ;
Iše té sréča,
Um ti je dan,
Najdel jo bóš, ak'
Nisi zaspán.

Glej, stvarnica vse ti ponídi,
Iz rók ji prejemat' ne mudi !
Léniga čaka
Stergan rokál,
Pal'ca beraška,
Prazén bokál.

Zadovoljni Krajn'c.

Od stráže Hrovaške
Gor' sonce mi pride,
Pa v 'nógrade Laške
Za góro zaíde ;
Z Benéškiga morja
Jug čélo potí,
Od Štájerca bórja
Me v znoju hladí.

Mi brazd'jo konjíci
Za hajdo, pšeníco,
Nevtrudni deklíci
Pa bel'jo tančico ;
Kaj maram, se kruha
Persluži zadost',
Ni sile trebúha
Po svétu mi nos't'.

Imám oblačlo
Domač'ga padvána,
Ženica pa krilo
Iz prav'ga mezlána;
Se svéti na lice
 Ko pir'h moj škerlát,
Njé šapel, jeglice,
 Njé modric je zlat.

Rad plešem okrogle,
S petáma glas dájam,
Premetem vse vógle,
Se v cépa dva májam;
Nožica pa Min'ce
 Za mano drobní,
Pobéra stopin'ce,
 Se v króge vertí.

Na žgancihi tropíne
Pa kisliga zéla,
Bob, kaša, vse mine,
Ko pridem od déla:
Al' bodi pogača,
 Klobasa, al' sók,
Al' kar se obrača
 Na ražnu okróg.

Za vsako povele
'Mam žídano vólo,
Za branbo dežeče,
Al' hóditi v šolo:
Povsoti se maham
 Ko čverst korenják,
Pa delam, pa baham,
 Pa pijem tabák.

Veršac,

po Triglavu narvišji snežník med Bohinjam in Sočo.

Na Veršac stopivši sédi,
Neznan svet se teb' odprè;
Gledaj, sivih pleš v' srédi
Zarod žlahtnih zelj cvetè.

Sklad na skladu se zdviguje
Golih verhov kam'ni zid,
Večni mojster zavkazuje:
Prid' zidár se lès učít!

Divja koza prosto skače,
Od muh daleč je govéd,
Planšar z Mino po domače,
Lovic iše v snegu sléd.

Ak' vihár dreví valove,
Zbegne v skale plašni trop,
Strésa vótel glas bregove,
Grom majè nebeški strop.

Kmalo sonce čisto seje,
Iz jezér stokrat bleši,
Star mecesen redi veje,
Vetru, zimi v bran stojí.

Tukaj bistra Sava 'zvira,
Mati pevske úmnosti,
Jezer dvanaest si nabira,
Šola zdrave tréznosti.

Tje poglédaj na višáve,
Kjer Triglav kipí v nebó;
Štej snežníkov goličáve,
Kar dozrè nardalj' okó.

Tamkaj ravno Forlanijo,
Benečansko zad morjé,
Dol' globoko Hroatijo,
Švajca béle gor' glacé.

Bliz je polje Koratána,
Orat' vidim Štajerca,
Bližin sosed mi Lubláná,
Zilska, Trolska plánšar'ca,

Pod velikim tuki Bógam
Breztelesin bit' želím,
Čiste sape sréd' mej krógam
Menim, de že v neb' žívím.

Napítik.

Grém visoko pit Savíco,
Lepih pésni hladin vir;
Mojstru pevcov na zdravíco
Naj mi teče ta pozír!

Jeklénice.

Ne prašam, ne baram,
Kaj gosci pojó;
Le samo to maram,
De klad'va tekó.

Cigan se preverne,
Zapoje: ci-bú!
Od strune sreberne
Ni lepši glasú.

Pišale debéle
Zda v ješo germé,
De jiskre veséle
Nad streho leté.

Pa kota vže rase,
Mašél se varí,
Se voglja napase,
Pod klad'vo hití.

Ta tanka — ta tósta,
Prepeva ves dan:
Bol zerna je gósta,
Bol mojster iskan.

Cvetje.

Na vertu zlaténka
Se preza, cvetè;
Jo vidi Jelénka,
Si mislit' začnè:

Oj, de te cvetène!
Lepotíš mi dom,
Polepšaj tud' mene,
Obrala te bom.

Ta cvetka bi lascam,
Ta v nedrice šla,
Z opisanim' pascam
Kak' zala bi b'la!

Ni več ji prestati,
Že stegne rokó;
Kar pridejo mati,
Stoj, dekle! — rekó.

Nevuma, bi rada
 Polejti sadtí;
 Nemoj mi spomlada
 Obrati cvetu!

P o m l á d.

Pómlad je zazelená,
 Zemlja se s cvetjem odéla,
 Gospodič iz mesta zletí,
 Komédie, šéme pustí.

Lépš' je omládena trava,
 Lubša je hladna dobráva,
 Pastirci jegrajo polét',
 Vse vurnih je živo deklét.

Nédolžnost, jasno veselje,
 Zdravje, nezmamlene želje
 Prebivajo v kóči domá,
 Ki mesto jih malo pozná.

Zdiha, smehlá se mu lice,
 Mehke podaja ročice,
 Poskuša pa jáblan'ce trést',
 Navada je taka pri mest'.

Mlade ga, mladi spoznajo,
 Grédo naj! slovo mu dajo:
 Tu rase ves bodeč osát,
 Tu léta prestékel obád.

Kaj ne? bi pómladováli,
 Hruš'co do hruš'ce zmajáli?
 Pa potle jo vpihal' od tód,
 Ko mésten pred znajo gospód.

Vinske mušice.

Ženícam, mušicam
Duh vinski je znan,
Od vode jih bode,
Je močnik neslán.

Dolenko, Gorenko
Le vinček ohran',
Že take namake
So tudi v Lublan'.

Je mlada, ga rada
Saj mer'co vsak dan,
Je stara, ne mara
Se petih ne bran'.

Rudeča goréča
Ga lejtas ko vlan';
Pa bleda le gleda,
Za lék de je dan.

Ga studna, odljudna
Si vtoči na stran,
Ni čudne, negudne,
Deb' ne bil serklan.

Popivka ga čivka,
Bod' slab al' močan:
Pa světa mu pěta
Posréba še kan.

Plesář.

Sim po Lublán'
Lepo poznán,
V městu, Pred městam,
Še na Polán'.

Jéd se ne vprè,
Dol' rado gré,
Žganci, kapuni,
Zajic, v'sè.

Men' diši pit',
Kar je nalít':
Marvin, al' Draga,
Al' Pikolít.

Najraji spím,
Plesat' učím,
Pravim in lažem,
Norce lovím.

Novo léto.

Naváda je, vóšit
Nov' leto priti,
Al' res, al' z jezikam
Tréba je st'riti;
Délaveu nónsi
Bogate darf,
Prat'karja časi
Tud' kaj doleti.

Želím tedaj kònec
Star'mu bolníku
Dolgóve pobrisat'
Lén'mu dolžníku;
Zdrávniku grobe
Pogósto gnojít',
Doktarju srečno
Vse pravde dobit'.

Sleparju saj někaj
 Vrédnosti plačat',
 Tem d'narje, ki znajo
 Z njimi obračat';
 Ktira že dolgo
 Zdihúje, — možá,
 Pa zaročeni
 Ne več od en'gá.

Ohranit' poštenim
 Prav dobro vólo,
 Hinavcu pométat'
 Enajsto šolo;
 Mlad'mu perženit'
 Zadosti petíc,
 Babi jezíčni
 Obilno novíc.

Prijaznost in pokoj
 Célimu svétu,
 Zakonskim lubézen
 Saj v pervim létu;
 De čebelarju
 Vse muhe rojé,
 Kmetu, de děž po
 Prijatliah ne gré.

Raztergane norce
 Al' skrite v žamet
 Želfm, deb' létas
 Srečala pamet;
 Skrédat točarju
 Tram, sténo, še stròp;
 Pivcu, poplačat'
 Še préj, de gre v grob.

Bogat'mu s'rómaku
 Polno mošnico,
 De lahko za prat'ko
 Verže petfco;
 Ako pa kaže
 Per lanskim ostát',
 Pojde moj trebuh
 Pod herbet vas'vát.

Bohinska Bistrica.

Spod Lisca skaka
 Bistrica,
 Pevska se vnéma
 Iskrica.

Pojd' in obrazí
 S čertami,
 Živo mi pisaj
 Z barvami,

De se vpodobi
 Beli slap
 Spenjen'ga 'zvirka
 Puh in hlap.

Zlata po njemu
 Ribica,
 Jegra po šumu
 Postrevca.

Po steni pleza
Skalni sin,
Objema zelen
Jo beršlin.

Na robu séd'va
Verh' Dobrav,
Kdo b' se po méli
Derknit' bav?

Vodica vanj za-
gledana,
Mlahno prestreže
Ljubiga.

Zna se še gladka
Derčica,
Pob'ča k' je vzela
Bistrica.

Smukne po Vodno-
kósovo,
But'co si prašne
Nósovo.

Star' pévic, ne boj se péti!

«Čebél'ca, visóko
Gori v planíne
Perlétna si vúpaš
Snéžne na bríne?»

«Raj b' létala nizko,
Zbérala cvétje,
Nanášala mladim
Célo polétje!»

«Kraléva te cvetka
Vab' na višáve?
Te mática pošle
Na goličáve?»

Hiti nad oblake,
Nič nič ne mara,
Nje ród je nebeški,
Nič se ne stara.

Ne bój se mi pésen,
Bod' si globoko,
Naj béli se glava,
Stópi visóko!

Anakreon sivček
Ná gosli pojé,
Mej lasce ruméne
Zápleta svoje.

Ilirija oživlena.

Napoleon reče:
Ilirija vstan'!
V'staja, izdiha;
Kdo kliče na dan?

O vitez dobrótñi,
Kaj ti me budíš!
Daš roko mogóčno,
Me gori deržíš!

Kaj bodem ti dala?
 Poglédam okróg,
 Izločit ne mórem,
 Skor svojih otrók.

Kdo najde Metúlo
 In Terpo moj grad?
 Emona, Skardona
 Sta komaj poznat'.

Nazaj spét junake
 Kdo bode mi dal,
 Ki jih se Spartanski
 Je vajvoda bal?

Od někdaj snežníki
 So najina last,
 Od tód se je naša
 Razlégala čast.

Je Galijan hraber
 Na Padu, pred njim
 Dorašen je trésel
 V ozidju se Rim.

Žé močen na morju
 Ilir'jan je bil,
 K' se ladie tesat'
 Je Rimic vučfl.

Počasi pa Rimic
 Na vojsko ravná,
 Se morja navaja,
 Premaga obá.

Široko razgraja
 Per sedem sto lét,
 Al' sprave sosédnje
 Ni hotel imét'.

Od séverja pride
 Nad njega vihár,
 Nevrédne gospóde
 Iz viškiga vdar'.

Zdaj Branci in Gótje
 Jn Némci slové,
 Ilir pa v tamnícce
 Pozablene gré.

Dva sedem sto soncov
 Zaraša ga mah,
 Napoleon trebit
 Vkaže*) mu prah.

Ilirsko me kliče
 Latinic in Grék,
 Slovensko me pravio
 Domači vsi prék.

Dobrovčan, Kotòran,
 Primoric, Gorén'c,
 Pokópján po starim
 Se zove Slovén'c.

Od perviga tukaj
 Stanuje moj ród,
 Če vé kdo za drug'ga,
 Naj reče, odkód?

Z Bilipam in Sandram
 So jmeli terd boj,
 Latince po mokrim
 Strah'val je njih roj.

Zveličana bódem,
 Zavupati smém,
 Godí se eno čudo,
 Naprej ga povém.

*) Beri: «Ukaže.»

Duh stópa v' Slovénce
 Napoleonov,
 En zarod poganja
 Prerojen ves nov.

Operto eno roko
 Na Galio jمام,
 Ta drugo pa Grékam
 Prijazno podam.

Na Grecie čelu
 Korinto stojí,
 Ilirija v' sercu
 Európe leží.

Korintu so rekli:
 Helensko okó,
 Ilirija perstan
 Európini bo.

Ilirija zveličana.

Iz Dunaja kliče:
 Ilirija vstan'!
 Svobodnosti tvoje
 Napočil je dan.

Po starih pravicah
 Prejemi oblast,
 In star'mu jeziku
 Ováruvaj čast!

Mat' stara Sloven'ja
 Se komaj zavé,
 V očeh ji vesele
 Igrajo solzé.

Kdo nek' me globoko
 Podsuto pozná,
 Besedo predstaro
 Slovensko mi dá?

Kdo čísla moj jezik,
 Kdo zove me mat'?
 Ga hočem al' oča,
 Al' sina imen'vát?

Čez lastne snežnike
 Po traku vodá
 Junake sim svoje
 Pelala nekdá.

Po hribih, po dolih
 Razširjen njih rod
 Prisegnil je slavni
 Dunavini prod.

Iz támé se sklanja
 V svoj pervičin stan;
 Motnoba odhaja,
 Ozori se dan.

Vindiso zagleda,
 Vindono odtod,
 Se blezo zaveda:
 Zor pride — od kod?

Vindiso predstaršo
 Hasbursko zibélj,
 Vindono Estrajsko,
 Kdaj bivšo svoj délj.

Vindisa, Vindona
 Slovenski ste b'lé,
 Na Nemcih Slovencu
 Je Vindec imé.

Tam vedno zidali
 Hasburski so grad,
 Tu prosto vozili
 Do morja zaklad.

O mejah Hrovaških,
Prot' Turkam na bran,
Nezdavno strah'vali
Belgradski diván.

Hasburci Vindiški
Poznajo svoj vir;
Le oni me znajo,
Ak' nihče nikdir.

Po kratki ločitvi,
Tolažni spoménj!
Prestala sim južnih
Sovrážnikov drenj.

Od stariga debla
Kdo h'če nas ločít,
Dok sila Francoska
Ne mogla odbit?

Napoljon, ne sebi,
Ne meni izvest,
Razmeta, razgraja,
Vse tare pod pest.

Popravdne starjine
Overže mladin'c,
Navleka novjine
Undanšni mravlin'c.

Jaderno začutim,
Kam zeva še dalj',
Ne misli mi biti
Ne oča, ne kralj.

Otroke mi zabit'
Domačih besed
Jih sili, ko vsaki
Presilež popred.

Vidivšo, da z mano
Resnice mu ni,
Za svoja detesca
Me v živo skerbi.

Bog vidil, za rēs sim
Ždihvála na skrivš',
Po starimu oču
Solzice prelivš'.

Na glas sim mu pela
Rimljanov zapad,
Gluhej' pa ni tarme
Ko viteski glad.

Sim pela: «jes perstan
Evropini bom!»
Ne dá me nevesti,
Zagazi se v lom.

Kar stane od burje
Osvetni vihár,
Evropa enako
Ga silena vdar'.

Kdor star'ga nam hoče
Popravlati kaj,
Dosivlena brada
Prej raste mu naj!

Izbudi se pesen
Očišenih vust,
Od moj'ga Brančiška,
Vsím dat' jo pokus't'!

Presvetli, dobrotni
Po Rudolpu vnuk!
Ti vstaviš pravico,
Besedo in vuk.

Ti kličeš, Brančišek !
 Ti život mi daš,
 Po rodu ti mene
 Predpóstariš znaš.

Narave slovenske
 Oživleni kal
 Bo cvetjom in sadjom
 Cesarstvo obdal.

Na sercu s' mi rastel,
 Me babico veš,
 Med svoje pristare
 Kraljice me deš.

Verstnica sim tvojih,
 Moj Serbljan, moj Leh,
 Slavonec in Hrovat,
 Slovak ino Čeh !

Polabec, Povislan,
 Podonovin brat
 Od sestre je svoje
 To slišati rad.

Brančišek ! oddevjaš
 Rod spačen in hud,
 Človečiš, ga delaš
 Popametin ljud.

Ti skupiš Evropo,
 Dat' roke si v stren,
 Da sebi prisega
 Svet vekomni sklen.

Je sosed vesolnim
 Po svetu moj dom ;
 Vezilo vsih polkov
 Po mokrim ti bom.

Me sebi zapletaš
 Med slavní svoj ven'c,
 Me tebi veliča
 Tvoj zvesti Sloven'c.

Samica ti dajam
 Dost' pridnih otrok,
 Premnogih pa, sestrani
 Pridružena, rok.

Metule te pójo,
 Ti vuka Terpón,
 Beljina in Čarta
 Razlega se don.

Te slopejo Pola,
 Moj Sisek, moj Terst,
 Dinarsko primorje
 In mesta po verst'.

Zaganjata Drava
 In Sava svoj šum,
 Rogúlje Triglava
 Odglašajo hrum.

Prijazni, pobožni !
 Zgol' mir je tvoj duh ;
 Po tebi je 'zginil
 Ošabni napuh.

Iz sinka doveršen
 Star oča mi ! spet
 Zveličana, žélim
 Le tebi živet.

Moj spominik.

Kdo rojen prihodnih
Bo meni verjél,
De v lejtih neródnih
Okroglo sim pél?

Ne žvenka, ne cvenka,
Pa bati se nič;
Živí se brez plenka
O pétju ko tič.

Kar mat' je vučfla,
Me mīka zapét',
Kar starka zložila,
Jo lično posnét'.

Redila me Sava,
Lublansko poljé,
Navdále Triglava
Me snéžne kopé.

Veršaca Parnasa
Zgol' svojiga znam,
Inaciga glasa
Iz gosli ne dam.

Latinske, Helénske,
Tevtonske vučím,
Za pěvke Slovenske,
Živím in gorím.

Ne hćere, ne sina
Po meni ne bó,
Dovolj je spomína:
Me pésni pojó.

II.
B a s n i.

Kós in Brézen.*)

Kós prepéva, gnézdo znaša,
Lepo Brézen gori gré,
Nasmehlaje kósa praša:
• Poješ tako zgódaj že? •

« Kdô bo branil kósu péti?
Ženil se je včéri brat,
Jutri mislim svojo vzéti,
Ravno vabim, bodi svat! »

« Vse prezgodaj ti ropóčeš,
Veš, de še le gori grém? »
« Gor' al' doli, kamor hóčeš,
De se žénim, to le vém. »

Dobre volje vuka, raja,
Štirje godci mu pojó.
« Bom za vreme prašal mlaja:
Saj viol'ce že cvetó. »

Breznov šip se ves preverne.
Goni megle, burjo da,
Hrib, dolíne sneg pogerne,
Mraza vmira violica.

Doli Brezen mém' perderzne:
• Kaj t' je kós? ne poješ več? •
» Eh kaj! — brat mi včéri zmerzne,
Danes pa je moja preč! »

*) Mesec, ki mu pravimo sušec. (Pripomnja Vodníkova).

Kamor tvoja slà ti kaže,
 Preveč nagel ne smeš bit':
 Stara prat'ka nam ne laže:
 Brézen ima rep zavít.

Sraka ino Mlade.

Sraka Mlade je svarfla:
 Vse preblizo hiš grestè!
 Vas bo nagla smert pobfla,
 Niste dovol pametne.

Kadar človek se perpôgne,
 Al' pa skluči se na tlà,
 Vsaka naj se hitro ógne,
 On pobéra kamenà.

Če je taká, reko Mlade,
 Kaj pa bo začeti nam,
 Ak' se tiho mož perkrade,
 Nese kamen za herbtám?

Starka pravi: to je zmota,
 Vse po svet' na robe gré.
 Doživéla kaj sim s'rota?
 Jajce več od pute vé!

Nemški in pa krajnski konj.

Nemški konj slovén'mu reče:
 Brate, kaj medlfš na cest'?
 Ti li noga, glava neče?
 Al' se teb' ne ljubi jést'.

Mene v dobri rejji 'májo,
 Ovsu nujajo trikrát,
 Čiste noge mi jegrajo,
 Nósim po labudje vrat.

Krajnska pára milo pravi:
 Tud' bi lahko jaz bil tak,
 Al' tepejo me po glavi,
 Lačnimu je stati v mlak'.

III.
Napisi.

Stara pratika.

Prosinec.

Ak' Vincenca sonce peče,
Pravo vince zarodi;
Točaj rad po cviček teče,
De le mošna zabliši.

Svičán.

Kadar Petra stol ni brez ledá,
Zima dni še štiridesét devjá;
Ktir' so gladko dopust'váli,
Bodo lahko se dersáli.

Sušec.

Kakor je češne cvét,
Takšin je terte;
Kakor je d'narja sléd,
Pipe odperte!

Mali traven.

Sušec suhótin,
Traven mokrótin,
Majnik hladán:
Bo kmet sô sénam,
Žitním pléménam,
Grozjam dar'ván.

Veľki traven.

Noč Trojaka mlahno vlažna:
Žito, vino, preja pražna.
Star pregovor: sledna nôč
Ima svojo lastno móč.

Režnievet.

Šent Janža děž dragotno let' nareja;
Naj sonce raj' ta dan se prat'ki sméja !

Mali serpán.

Ak' šent Jakoba deží,
Mal' želóda se dobí;
Kaj pisarjam bo storíti?
Svin ne bode s čem rediti.

Vel'ki serpán.

Kakor Jernej vremenf,
Jésen céla se derzf;
Večkrat sam' iz en'ga dnéva
Rada pride dolga réva.

Kimovie.

Kadar kimovca germf,
Žito, sadje zarodí;
Če le njiva je gnojëna,
Jablan, tépka zasajëna.

Kozapersk.

Žerjav letf na ptuje,
Se zima približuje.
Vsaj to je v Prat'ki rés,
Če dost' lažá je vmés.

Listov gnej.

Po soncu svetiga Martina
Zahaja rada huda zima;
Deslih začne dobro grét',
Je le tri dni babje lét'.

Grúden.

Grudna blisek, gróm, bobót,
Vetrov je polét' ropot.
Pámetin, ne boj se sape,
Sej le zrele brije trape!

Nova Pratika.

Prosinee.

Kratek je pust,
Ročno si vzmíte žené!
Kratek je plés,
Kvatre zakónske dolgé.

Svičán.

Bol bode pridna
Po zimi predíca,
Dalj' bo rožlála
Pod' pavcam petíca.

Sušec.

Terte se jókajo,
Potlej rodé;
Kir vin' pit' hóčejo,
Naj se poté!

Mali traven.

Jablane, hruške
In druge cepé
Cépi v mladosti
Za stare zobé!

Vel'ki traven.

Natvóra jeséni
Pretrudna zaspí,
Zato se spomladi
Veséla zbudí.

Režnievet.

Lepoto da zemlji
Toplo lét',
Nedolžnost mladénčam
Pravi cvét.

Mali serpán.

Ktir' bodo po létu
Pred zarjo vstajali,
Se bodo po zimi
Za hajdo naspali.

Vel'ki serpan.

Oberajo hajdo
Nedolžne tatice,
Čbelárjam pa nós'jo
Debélé mošnici.

Kimovie.

Tarice pogáčo,
Potvíco jedó,
Lanovi Slovencam
Rumence nesó.

Kozapersk.

Grozdje mastí
Veséli Dolén'c,
Vózi pa mošt
Bogáti Gorén'c.

Listov gnoj.

Je nadélana césta,
Ne zajémajo pésta.

Gruden.

Kdor klobás po zimí hrani,
Se po létu muham brani.

Ljubljanskim „Novicam“ l. 1798.

Smo stare Novice,
Negódne drobnice,
 Nam dobro so kótje
 Za délat' napótje;
Se bomo zmedile,
Iskavca doble.
 Pretekla bo zima,
Zastojin nas iše:
 Nobèden nas nima,
Ko jez in Bukvíše.

Predgovor ljubljanskih „Novic“ v novo leto.

1797.

Je kaša zavréla?
Se terga kaj nit?
Kaj sosed moj dela?
Sim prašati sit.

Al' pameti' 'májo
Po svetu kaj več,
Al druj'ga kaj znajo,
Ko hruške zgol' peč?

Od tiga Novice
Lublanske pov'dó;
V nov' leto potice
Še take ni b'lo.

1798.

Deb' zlomil si glavo,
Kaj vošit' ne vém;
Lan' tlačil sim travo,
Še letas jo grém.

1799. a)

Se noviga léta
V'sak veself,
Si več jih obéta,
Vesél naj živí!

1799. b)

Zdravim mladenčam,
Čedním dekličam
Željim živét'
Vékoma lét.

1800.

Preteklo sto lét,
Obljubim jih spet,
Naradovam dalje
Saj petkrat desét.

Ne morem lagáti
Ne letas, ne lan',
Kir neče me brati,
Naj dene na stran!

1801.

Sto lét doživěli,
Na nov' omladěli;
Od perviga spět
Začnemo živět'.

1802.

Veselo se kaže
Nov' létašni dan,
Mi serce ne laže
Ne létas, ne lan'.

Zopet novo leto.

Za nov' lét' ne vem
Perneslo kaj bo —
Ga mislim preglédat'
Ob létí povédat':
Kak' dobro je b'lo.

Mantova naša !

1799.

Mantova naša,
Prazna bo flaša,
Pernesí ga še!
Mantova Carjova,
Se rada podala,
Bo naša ostala.

Prémočna Mantova
Ti si čast Krajova,
Srečo ti vošimo,
Nam pa mir prosimo.

Nelsonu.

Če manka desnica,
Se tebi ni bat',
Zadost' je levica,
Francoze požgat'.

Léto 1814.

Lanska prat'ka stavi:
 Želézen trésk in bronov gróm,
 Letašna pa pravi:
 Očéta, pokoj, mir dobóm !

Zdrúženci 1813—1815.

Se vitez bojuje
 Ne lahko še tak',
 Ga združen strahuje
 Evropin voják.

Premagova veseljica 1814.

Cesarja pregnala
 Hud vojskini krik,
 Francozu sta dala
 Pravíčen mejnšk.

Mladencé vuhájo,
 Kdar stav'jo mejó;
 Nas plésat' ravnájo,
 Nam godce dajó.

Spomín bo : kdaj zmóte,
 Kdaj spor je minúl,
 Kdaj mir nam dobrote
 Na zemljo izsúl.

Plesajmo, pozablen
 Pobér' se prepír !
 Vukajmo, povablen
 Z nam' rajat' si, Mir !

Mirov god

11. dan serpana 1814.

Póbiči, punčike !
 Pul'te marjétice,
 Zlatice, zvončike,
 Dons Mirov je gód.

Splétajte venčike
 Šmarnične, kókolne
 Krénsične, pojdemo
 Mirivcu naprót'.

Trósili, vénčali
 Gaz Premagavčovo,
 Mil'mu porěčemo :
 Brančíšek, zdrav bod' !

Tvoje smo cvétice,
 Se ti poklónemo,
 Ponižno prósimo :
 'Smil' se sirót !

Sóle spét Estrajske 1814.

Franciškova senca
 Spet prejme Slovénca,
 Mir paha mu hlad :
 Delf med vučénce
 Pertrúdene vence
 Beršéna pomlad.

Zahvala Petra Malega.

Peter Mali
 Se vam zahvali,
 De ste Francoza pobili
 In nam večin mir storili.
 Vivat kožarija,
 Tudi štunfarija !
 Vivat mat' Beržanka,
 De se nam je nikolj ne zmanjka !

Kratka pa krepka.

Kdor bije tovar'še
 S polenam, ni moj ;
 Za dom naj se mahne,
 Pa v terdimu bój !

Zalóge v zemlji.

Bogate zaloge v zemlji ležé,
 Nevtrudni kopači mačka dobé.

IV.

Uganke in Uganjevalke.

Vganke.

1.

Rád me jéš
Brez nogé,
Rajši pa,
K' 'mam obé.

6.

Rojen še
Oča ni,
Sin že po
Stréh' letí.

2.

Méso zgór',
Méso spod',
Srédi pa
Suh obód.

7.

Ná postli
Prelezím,
Nigdar pa
Ne zaspím.

3.

Kóže smo
Strójene,
'Mamo pa
Šívane
Perste vse
'Zvótlene.

8.

Móram po
Kačje zvit
Pót ostro-
glavcu st'rit'.

4.

Sladek móž
Ves rumèn,
Gren'k v' kož',
Plajš zelén.

9.

Bol bode
Rájalo,
Deb'lej' pri-
hájalo.

5.

Volič v'
Hlev' stojí,
Roge pa
Vun molí.

10.

Bol ga pomýja,
Hujše se kuja;
Bol ga napravia,
Huje se vystavla.

11.

Gréla na lice
 Živa sim kóža,
 Grejem na róbe
 Stariga móža.

12.

Nič ne pomága,
 Ako ne dá ga.

13.

Tica sim, pa po men'
 Nihče ne stréla,
 Sladka sim, cukra pa
 Iz-me ne déla.

14.

Glavo jma, nôge jma,
 Nima pa répa,
 Zvije se, zbode te,
 Kadar je képa.

15.

Sládko zgovórna
 Stájica,
 Pa v nji so béle
 Jágneta.

16.

Éden za drugim
 Téčeta,
 Nigdar se vjéti
 Nèčeta.

17.

Vse odpérto,
 Vse prebito,
 Lačno predérto.
 Zmiram pa sito.

18.

Záplata záplato
 Neštéta pokrívá,
 Nósí jih kóžica,
 Ni zanke, ne šíva.

19.

Me pozná,
 Ne pozná,
 Tiho zaklája ;
 Rad bi mè,
 Pa me nè,
 Rad me ne dája.

20.

Béla pòljska planjáva,
 Žito sama černjáva ;
 Memo gré,
 Kdor ne vimé.

21.

Sim te pet- šestkrat prerasla,
 Tol'krat te sladko napasla :
 Nočeš me zélene,
 Rad boš·me čèrnjene.

22.

Najdemo grad,
 Zlasti pomlád,
 Živ je zamórčíkov,
 Jajčíkov, klínčíkov.

23.

Oginj gasí
 Studéncova kapla,
 Mene toplí,
 Zavréva, raztápla.

24.

Bratec na bratcu stojí,
 Zóbleta zerne jedí :
 Eden jih mane,
 Druj' se ne gane.

25.

Písana skrívna zav'jáča
 Daleč po svet' se zatača:
 Jézdi, al' vozi jo, nòsi jo pés,
 Védno besédna, kaj pravi, ne věš.

26.

Nósim suknjo narmerzlèji,
 Sim pod nebam nartopléji.

27.

Mi povéj: je le mogóče,
 Kar bol piha, bol je vróče?

28.

Ljúb' moj, poznáš tíco,
 K' nam sladí potíco?

29.

Ves dan piha, zdéha,
 Nigdar se ne vpéha.

30.

Šviga švaga
 Čez dva praga.

31.

Po hudičje černo lice jmá,
 Po medvedje gruli in momvá.

32.

Nagajivih déklic pét
 Hoče vsaki nas imét'.

33.

Biba léze, bivol ni;
 Tovor nese, osel ni;
 Roge jima, kozel ni;
 Hišo jima, v hiši ni;
 Svet'jo se mu štir' oči:
 Kaj je néki, kaj se t' zdf?

34.

Zlaténo rumén
 'Ma čopek zelén.

35.

V' bukvah tičím,
 Se nič ne vučím.

36.

Ni bělší labúd,
 Černéji vran tuď,
 Po konjsko razgá
 Dekliško skaklá.

37.

Dve glávi, dve róki, šest nóg
 Pek'tájo po štírih okróg.

38.

Narljubšiga sadja lescè,
 Pa samo de v peči se žgè.

39.

Dva petkrat umitih ovčic
 Se pase v laném seníc'.

40.

Ni platna, ni šiva,
 Sto péč jo pokriva.

41.

Narvekši krivica
 Pa dobra pravica.

42.

Kobil'ca želézna,
 Pobòde te jézna,
 Lanén pa je rép,
 Zacéli v potréb'.

43.

Je v sódcu brez obróča
Rumèna 'n béla móča.

44.

Vodíca mìšen breg obliva,
Se var'vaj! — je vsa zapelýva.

45.

Po kòncu se májala,
Bo prahu nagájala.

46.

Iz trave omléčen'ga
Po sili me tláčen'ga
Zavžiješ rad trdiga,

47.

Velske smo dobre senéne,
Pa male za jédi meséne.

48.

Brez mène nič lépiga,
Zelèniga, béliga.
Poprašaj očesa,
Kaj néki sim česa?

49.

Resnično mi jé
Ljubézniva réka,
Dol' vodo lijè
Zit', vino gor' téka.

50.

Sred sèbe mi glava
Želodec imá,
Iz répa ti dajam
Pa narveč mesá.

51.

Brez vust govorím,
Nezastopním molcím.

52.

Kter' hočejo moje jabuka jést',
Ni treba nikòl' jim mene otrést';
Le deblu poderi,
Pod mano pobéri!

53.

Pomlad' dišim,
Po lejt' hladim,
Jesen' redim,
Po zim' gorim.

Rešitva vgánkina.

1. Jajce pa pšè.
2. Sedlo.
3. Rokavice.
4. Oreh.
5. Meč v nôžnih.
6. Oginj pa dim.
7. Blazina.
8. Svéder.
9. Prejno vreténo.
10. Vòzel.
11. Kožuh.
12. Denár.
13. B'céla.
14. Jéž.
15. Vusta pa zobje.
16. Dan pa nôč.
17. Sito.
18. Tičje pérje.
19. Denarja skopír.
20. Pismo pa bukve.
21. Čéšnja černfca.
22. Mravlše.
23. Vapno živo.
24. Mlinska kamena, verhnják in spodnják.
25. Pismo.
26. Zemlja pod snégam.
27. Pihávnik.
28. Cebéla.
29. Kovašek méh.
30. Metla.
31. Pečne istěje.
32. Lotriske cifre.
33. Polž.
34. Korén al' mìrni.
35. Mol.
36. Sraka.
37. Kónjik.
38. Tersa, ali vinska terta.
39. Predični pérstje.

40. Zélna glava. 41. Klobása. 42. Šivánka. 43. Kurje jajce. 44. Zenske solze. 45. Metla. 46. Sir. 47. Vile pa vilice. 48. Svetlòba. 49. Sava. 50. Rak. 51. Bukve. 52. Krompir. 53. Sadno drevo.

Vganovalke.

1. Kaj imamo taku dolgu, dökler jišemo, kadàr pak najdemo, nimamo?
2. Kateri kojn ima le dve na pósodbo vzete noge?
3. Brez nog tečem, brez koles pelem, na tla ne stopim, vender veliko težo deleč prenèsem.
4. Zakaj dva dni nikol' daž ne gre?
5. Kaku bi se voda v situ djala, de bi skuzi ne tékla?
6. Kateri čudež bi pijanci narrajši vidili?
7. Kaj je hitrejši kakor blisk?
8. Imam človeka za očeta, imu mater, pak vònder nisim sin.
9. V katere sode se ne more vinni tudi skuz odb'to vaho vl'ti?
10. Kaj je per jedi narból potrebno?
11. Kedaj je to narlepši deklé živelo?
12. Kateri ima tako ime, de ga obeden izreči ne'more, kakor on sam?
13. Kateri ludje nam vse sprèd vust vzamejo?
14. Kdo nepostane živ, ako pred nevmerje?
15. Kedaj se repa seje?
16. Kaj je tako sladko, de si ženske popred perste obliz-nejo, preden primejo?
17. Kader v vas prideš, kaj imas na desni roki?
18. Kdo je povsod domá?

19. Kuliko žeblov je treba za eniga dobro podkovaniga konja?
20. Kje zajec tako tiči, de ga obedēn spoditi nemôre?
21. Zakaj je na kmetih vekši hlebèc za dva reparja, kakor v mestih?
-

Odgovor na vganovalke.

1. Vganovalko.
2. Pal'ca, katero otroci jezdijo.
3. Čoln.
4. Ker je vselej ena noč v mes.
5. Zmerznena.
6. De bi se voda v vinu prebernila.
7. Misli.
8. Hči.
9. V polne.
10. Vusta.
11. Od svojiga rojstva noter do smerti.
12. Jezik.
13. Brivci.
14. Seme.
15. Nikol' repa, temuč seme.
16. Bolha.
17. Pet perstov.
18. Polž.
19. Obeden, ker je že podkovan.
20. Na ražnu.
21. Ker več testá vajn denejo.

V.

Pesni brambovske.

1809.

Predgovor.

Te pesmi so zložene za brámbovce, to je za tiste, ktorí
so radovoljno inu serčno perpravleni, dom inu samooblastvo naše varvati, ako bi se nam vojska od kodar kol' permérila; de jih bodo peli inu svoje serca z ogneno voljo vnémali, v bran stati vsakimu nadležniku našiga Cesarstva.

Svetli Cesar je vselej posebno skerbel, svoje zveste podložne per dobrimu stanu ohranit'. Ob prejšnih vojskah ni vabil vse junake k orožju, inu je rajši nekoliko svojiga posestva drugim kralestvam prepustil, de bi mir ohranil. Al' zdaj ne more nič več oddati, nič sebi odtergati, tudi ne eno samo deželo; s'cer naše Cesarstvo ob moč pride, célost inu samosvojnosc zgubí, inu vsak močnejji sosed bi z nami delal, kar bi hotel.

Zdaj je na tim, a' čmo biti, kar smo bili, al' bomo v nič. Zdaj nič ne pomaga nevarnost skrivati, ampak je treba na ves glas reči: perprav'mo se, dokler je čas, vadimo se v orožju; zdaj grede za živlenje al' za smert.

Za to so skerbni Cesar ob času lepiga miru svoje lube podložne, ktorí so se mu večkrat poprej ponújali, klical', de naj se orožje nosit' učé, naj v potrebi berž Cesarstvo var'vat pertěčejo, naj se ne splašijo kakor zgublene ovce, temoč kakor vájeni inu pravi vojšaki obnašajo.

Kako radi so Cesarjov glas poslúšali, k orožju skup tekli inu vréli, bode nékidaj v' prihodnich časih per naših poznih vnučikov slovélo. Od roda do roda si bodo eden dru-

gimu pravili, kakošni junaki smo v' naših dnevih bili, inu bodo pesmi nam na čast skladali.

Bomo li roke križam deržali inu nemarno glédali, kako ptujci hočejo naše stare lastne jemati', naše dežele med seboj deliti', nas pod svoj strah silit'? — V takih nevarnostih se skaže, kdo je mož; kdo rajši to vaga, kar je manj; kdo raji blago inu življenje zgubí, kakor svojo čast inu samosvojnosc. Komur je tako pri sercu, ta ne govorí mehke besede, ampak iz polniga serca mu tečejo iz ust goréče pesmi, ktire junake k junaštvu ožgejo.

Peli so nekidaj naši očaki inu Turke pobiali; peli so inu pod Sisek tekli, Hasan Baša v' Savo potopít; inu če je Turk do nas perdèrel, so ga pognali, de so komaj nektiri razbojniki svoje pete vnesli.

Pojite tedaj, lubi Slovenci, te pesmi, vnémajte se s petjam k pravimu junaštvu, k brambi našiga svetiga Cesarstva; kar dopolnit' nam Bog večni pomagaj!

I.

Radovljni brambovci.

Presvetli Cesar vabi nas
Na domovne bran.

Germi že mesto, terg in vas
K bandēru vun na plan'.

Per tem bander' perséžemo,
Nam priča je nebó;
De kamor pojde, pojdemo;
Veselje nam je to.

Pred nami gré najvéč' vojšák
Cesarskiga rodú,
Za njim hití, kdor je junák
In ne pozná strahú.

Sovražna roka še nikir
Ni boja žugala;
Le skerb nas je za lubi mir
Na brambo združila.

Če naš'ga kaj prevzétniki
Od nas bi hot'li jmét,
Mi serčni radovljniki
Jih č'mo nazaj podrét'.

Mi brambovci ne išemo
Kralestva ptuj'ga vlast,
Za svoje se potégnemo
In za dežele čast.

Za božjo réč namérjen bód'
Ognéni strel in meč,
Za svetliga Cesarja rod
Na vojsko hoč'mo teč'.

Ohranit' to je vsak dolžán,
Kar je najlubši kóm',
Za mater, oča stojmo v bran,
Za dete, ženo, dom!

De je pravična vojska ta,
Nam pamet govorí,
Se v ptujo sužnost ne predá,
Kdor se Bogá boji.

Zdaj poterdímo bratovš'no,
Naj roko vsak si da,
De se persega naša bo
Povsót razlégal!

II.

Brambovska molitev.

Mogočni Bog !

Tvoj dih je stvaril sonca nove,
Tvoj dih je v stan' podrét' svetove,

Za tó pohlevno mol'mo te :
Oberni milostiv' obráz

Na brambo našo in na nas,

Pred sodbo klič' sovrážnike —

Vsliš' *) nas Bog !

Mogočni Bog !

Sovražnik nas če pód-se spravit',
Posilit', ropat' in podavit' ;

Ak' ti nam češ na strani stat',
Odbil' ga bomo róčno proč,
Iz tebe 'zvira naša moč,

Si raji smert, ko sužnost 'zbrat' —

Vsliš' *) nas Bog !

Mogočni Bog !

Napúh njegov prezgódaj baha,
Za té ne mara, nima straha.

Poterdi vude nam tvoj dih !

Ti serca šteješ, ne ljudí ;

Če ta prevzétnik pergermí,

Ko pléve ga skropí tvoj psh —

Vsliš' *) nas Bog !

III.

Brambovska perséga.

Pred Bogam smo,
Kir sprevidi srca vse,
Pravičen je,

Nanj mislimo,

Perséžemo :

De hočemo biti vselej zvest'
Zastavimo svojo dobro věst,
Persežemo !

Pred Bogam smo,
Kir cesarsko krono bran',
Francišku hran',

Nanj mislimo,

Perséžemo :

Povelja Cesarjove deržát'
V orožju in boju terdno stat',
Perséžemo !

*) Beri : »Usliš'« !

Pred Bogam smo,
 Kir je rekel viš' oblast
 Iméti v čast',
 Nanj mislimo,
 Perséžemo :
 De vajvodam čmo pokorni bit',
 Velevati bo njih, naše st'rit',
 Perséžemo !

Pred Bogam smo,
 Naj zadéne nas tud' smert,
 Nas Bog poterd'!
 Nanj mislimo,
 Perséžemo :
 Z banderam tak' dolgo pojdemo,
 De z božjo močjo dopolnimo,
 Perséžemo !

IV.

Estrajh za vse.

Ako le hčè,
 Je bil Estrajh in bo za vse !
 Zdaj brambovci zauikajte :
 Bit' če, bit' če
 Estrajh za vse !

Ker tedaj hčè,
 Nikógar se ne bójimo,
 Brez skerbi, varni, terdni smo.
 Bit' če, bit' če
 Estrajh za vse !

Ako le hčè,
 Ni treba jarma ptuj'ga nos't',
 Je že domača moč zadost'
 Bit' če, bit' če
 Estrajh za vse !

Ker Estrajh če,
 Je bramba naša zvezana,
 Beséda móž ! — je sklénena.
 Kaj ne? — bit' če
 Estrajh za vse !

Kakó pa hčè,
 Sovražnik mora skor' poznát,
 Ki móran bo se nam podát.
 Bit' če, bit' če
 Estrajh za vse !

In ker pa hčè,
 Obéta Rudolp iz nebés :
 « Franciš'k, premagal boš zarés !
 Ker Estrajh če,
 Tud' bo za vse » !

In pa, ker če,
 Estrajhu bo pomagal Bog,
 De se razšíri krog in krog.
 Bit' če, bit' če
 Estrajh za vse !

V.

Brambovska dobra volja.

Kar smo mi brámbovci,
Več nismo slábovci,
Volje smo židane,
Dobro nam je.

Kaj neki máramo,
To samo baramo:
Kje so sovrážniki?
Jih č'mo pobít.

Drava čigáva je?
Soča čigava je?
Jih bomo var'vali,
Kdo jih č'ce pít?

Le sem sovrážniki!
Prid'te razbójniki!
Tepeni bodete,
Vas je premál'.

Poljci, Podonavci,
Čehi nu Madžari,
Vsi smo za eniga,
Eden za vsc.

Mi vas povábimo,
Ki ne pozábimo,
Kakšni vojsáki ste,
Zajmite z nam'!

Z verham natóčimo
Kozarce, hočemo
Najpred Cesárjovo
Zdravico pit'.

Kralja ni gúršiga,
Polka ne boljsiga,
Kakor Francišek je,
Kakor smo mi.

Zdaj pimo tičino
Na Cesaričino
Zdravje, naj lilia
Večno cveté!

Še smo natóčili,
Ga bomo pócili,
Cesarski vajvodi,
Na vašo čast!

Dobro nas vódite,
Pred nami hódite,
Za vami pójdemo,
Serce veljá!

Domove várjite,
Prav gospodáríte,
Ženice, matere,
Stari možjé!

VI.

Pesni poslovenjene.

Dies irae.

Dan posledni pride sila,
Zemlja v prah se bo zdrobila,
Priča David in Šembifa.

Kaj trepeta bo prebitti !
Vidil bom sodnika priti,
Vsako vest na tank' odkriti.

Čudno gróm trobente kliče,
Budi dole, morje, griče,
Žene k sodbi vse merliče.

Stermi smert, se čud' natvóra,
Kadar pred sodnika móra
Stvar mu dolžna odgovóra.

Bukve bodo na dan d'jane,
Pričo vsih nadrobno brane,
Ne bo míslice neznane.

Kadar dojde sodnik zvesti
Pravdo delat sledni věsti,
Brez podkupa, brez obrésti :

Takrat duša kaj poreče,
Kam sirota se zateče,
Ko pravične serce peče ?

Kral prestrašne velikosti,
Ki raj dájaš po milosti,
Sodi me po svoj' blagosti !

Mili Jezus, kir si zá-me
Volno križ zaděl na rame,
Ta dan, prosim, pozři ná-me !

Duše milo sī ti ljubil,
Jih nevěste v nébo snubil,
Bo tvoj trud zastón se 'zgubil ?

Sodnik právdniga maš'vanja,
Bod' mi dober odpušanja
Zdaj pred dnevam obsoj'vanja !

Duša vboga zdiham kriva,
Rudečica me zaliva,
Milost tvoja naj me vmiiva !

Majdaléno odvezuješ,
Dizmu svet' raj obetuješ,
Men' zavúp tud' oznanuješ.

Prošnje moje so nevrédne,
Daj mi želje, misli čédne,
De ne grédem v ognje védne !

Daj per ovcah mesto meni,
Ne med kozle me zaklèni,
'Smilen me na desno deni !

Ločiòč, kar je preklétih,
Na levično stran odštétih,
Reci meni v družbo svetih !

Dol' do tal kolén' poderto,
Po spokórno serce sterto,
Nebo, mólim, stor' odperto !

Dan ta solzen žó prihaja,
Kir iz praha meso vstaja,
De bo sójen človek krivi ;

Daj odpüstik mu Bog živi !
Jezu, 'smileni pastir,
Dari dušam veční mir !

Vuk Estrajskih vojakov 1813.

(Preslovenjen iz Nemškiga.)

Estrajec, zavukaj !
Otožnosti noč
Je 'zgin'la, tvoj Orel,
Iz spanja poskóč'.
Premišlama dobro
Nameri svoj meč,
De motil ne bode
Jevrope kdo več.

Estrajec, zavukaj !
Tvoj Orel od tod
Rumenimu soncu
Zaplava naprot'.
Okolo se vozi,
Zasuka v nebó,
Nadélano vidi
Na boje stezó.

Estrajec, zavukaj !
Na Moskve požár,
Puhteče v žarjav'ci
Nakviškama vdar' !
On Rosiski Orel,
Na něbu ga 'maš,
Pridruža se tvoj'mu,
Boj'vavski pajdaš.

Estrajec, zavukaj !
Že zdviga se ptič
Odklenjen k obéma
Tud' Prajsov Orlič.
Zdrav bodi, Honcolar,
Zdrav bodi, moj brat !
Prelépa trojica
Se snida vojsk'vat.

Estrajec, zavukaj !
Le Švedski renči,
Lej, kako mogočin
Hudobo pestí !

Lej, siležu rjove
Pravico na vuhi,
Pred sabo podera
Vse Levovi puh !

Estrajec, zavukaj !
Pirenajske goré
Priyat'la iz Londna
Clo nič ne deržé.
Ravna se po Orlu
Njegov Samoròg,
Brancoskim zgrajaycam
Zabada se v bòk.

Estrajec, zavukaj !
Tud' Pajerski Lev
Železje, ki ga je
Na nogah imev,
Razbije, začuti,
De je po pravic',
Zagnati se v boje
Tebi navštřic.

Estrajec, zavukaj !
Lej, boben bombvá,
Orlovska, Levovska
Prijazen veljá !
Orlovčanski Orel
. V' rokí 'ma voj,
Oprostit Jevropo
Jo vodi v' boj.

Estrajec, zavukaj !
Pozdvigni okó
Prot' nebu, od gori
Vsa sreča ti bo.
Estrajec, zavukaj !
Poroči Bogú
Brančiska, kir daja
Nam oljko mirú !

Napitik.

Perpekal je današni dan,
 Na žejo grede pit',
 Sovražnik je podert, je vgnan,
 Le berž si ga nalit:
 Kar je možá,
 Mi terči ga!

Kaj, vi vsi? — De, mi vsi! — Že veljá!

Júnáči vince ga zarés,
 Kdor moški 'ma občut,
 Jegrá mu pukšin terd oblés,
 Zadeva mu njen but;
 Kar je možá,
 Mi terči ga!

Kaj, vi vsi? — De, mi vsi! — Že veljá!

Med nam' nobene šeme ni,
 Deb' mož le v sanjah bil,
 Če pride vrag, če pverší,
 Bo koj ga v beg podlil:
 Kar je možá,
 Mi terči ga!

Kaj, vi vsi? — De, mi vsi! — Že veljá!

Kdor terdno suka v boju se,
 Sovražne drega 'znak,
 Ko zid nevmaknen biti vě,
 Korén je ta junák!
 Kar je možá,
 Mi terči ga!

Kaj, vi vsi? — De, mi vsi! — Že veljá!

Komur nevarnost mar' ni nič,
 Ki vurno dere v boj,
 Ki ročno buta mu glavič,
 Na mah perpravlen koj,
 Se čut' možá,
 Mi terči ga!

Kaj, vi vsi? — De, mi vsi! — Že veljá!

Kogar ne straš' pekléni vrag,
 Ga gre na tla podert,
 Mu vselej gotov je premag,
 Ga ne podere smert:
 Je kaj možá,
 Naj terči ga !

Kaj, vi vsi? — De, mi vsi! — Že veljá!

Navratnika kir zapodi,
 Potépin da mu list,
 Deželete njemu prevdobi,
 Resnično reče tist:
 Sim kaj možá!
 Ta terči ga !

Kaj, vi vsi? — De, mi vsi! — Že veljá!

Pesem na Cesarjov god.

Bog obvari Cesar Fronca,
 Srečo, zdravje Bog mu dej!
 Lubezniv'ga naš'ga Fronca
 Nebo vari vekomej!
 Njega dni nebodi konca,
 Svitlo sonce njemu sej!
 Bog obvari Cesar Fronca,
 Srečo, zdravje Bog mu dej!

Spred njegove vojske lica
 Nej sovražniki bežé,
 Njega dvoru nej resnica
 Nu modrost naprej svité,
 Sodne sklepe nej pravica
 Inu vsmilenje delé!
 Bog obvari Cesar Fronca,
 Srečo, zdravje Bog mu dej!

Božja milost nej ne mine
 Čez kralestvo ino rod,
 Hudobie moč nej 'zgine
 Karkol' njemu je naprot'.

Zapov'd božje njem' edine,
 Njega vola naša bod'!
 Bog obvari Cesar Fronca,
 Srečo, zdravje Bog mu dej!

Njemu zgodi se vesele,
 Našo srečo dopolnít',
 Kakor brate vse dežele
 V eno zvezo vkup sklenít',
 Poznim vnukam, drage žele!
 Mir na svetu zapustit'.
 Bog obvari Cesar Fronca,
 Srečo, zdravje Bog mu dej!

Terka nam Francoz na vrata,
 Dobri Fronc za nas skerbi,
 Pošle svoj'ga lub'ga brata,
 Korel rešit nas hiti.
 Z nami sta estrajska orla;
 Piemagajta vekomej!
 Var' Bog Fronca, vari Korla,
 Srečo, zdravje Bog jim' dej!

KAZALO.

	Stran
Predgovor	5
Valentin Vodnik	7

I. Različne pesni:

1. Dramilo mojih rojakov	13
2. Zadovoljni Kraju'c	13
3. Veršac	14
4. Napitik	15
5. Jeklénice	15
6. Cvetje	15
7. Pomlád	16
8. Vinske mušice	17
9. Plesár	17
10. Novo léto	17
11. Bohinska Bistrica	18
12. Star' pevic, ne boj se peti !	19
13. Ilirija oživlena	19
14. Ilirija zveličana	21
15. Moj spominik	24

II. Basni:

1. Kós in Brézen	27
2. Sraka ino Mlade	28
3. Nemški in pa krajnski konj	28

III. Napisí:

1. Stara pratika	31
2. Nova pratika	33
3. Ljubljanskim »Novicam« l. 1798.	34
4. Predgovor ljubljanskih »Novic« v novo leto 1797 — 1802.	34
5. Zopet novo leto	35
6. Mantova naša!	35
7. Nelsonu	35

	Stran
8. Léto 1814.	36
9. Zdrúženci 1813—1815	36
10. Premagova veseljica	36
11. Mirov god I. 1814.	36
12. Šóle spét Estrajske 1814.	37
13. Zahvala Petra Malega	37
14. Kratka pa krepka	37
25. Zaloge v zemlji	37

IV. Uganke in Uganjevalke:

1. Vganke	41
2. Rešitva vgánkina	44
3. Vganovalke	45
4. Odgovor na vganovalke	46

V. Pesni brambovske:

1. Radovoljni brambovci	51
2. Brambovska molitev	52
3. Brambovska persega	52
4. Estrajh za vse	53
5. Brambovska dobra volja	54

VI. Pesni poslovenjene:

1. Dies irae	57
2. Vuk Estrajskih vojakov I. 1813.	59
3. Napitik	60
4. Pesem na Cesarjov god	61

